

कक्षा ६ को 'हाम्रो नेपाली किताब' र 'रसिलो नेपाली' मा

समाविष्ट नमुना अभ्यासको

तुलनात्मक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय, सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह

दोस्रो वर्षको नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांशको

प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता

लक्ष्मीप्रसाद ढुङ्गाना

क्याम्पस रोल नं. २३४/२०६३

दोस्रो वर्षको परीक्षा रोल नं. २१४०३०८/२०६५

त्रि.वि.द.नं. ३५९४४-९२

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस

इन्द्रपुर, मोरङ

२०६७

मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस पत्र

नेपाली भाषा शिक्षाविभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपाली भाषा शिक्षा विषयको नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत कक्षा ६ को 'हाम्रो नेपाली किताब' र 'रसिलो नेपाली' मा समाविष्ट नमुना अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र शोधार्थी लक्ष्मीप्रसाद ढुङ्गानाले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । उहाँले निकै परिश्रम तथा मेहनतका साथ गर्नुभएको प्रस्तुत अध्ययन सन्तोषजनक भएकाले आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति २०६७/ /

शोधनिर्देशक

उप.प्रा. प्रेमप्रसाद भट्टराई

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

शिक्षा शास्त्र सङ्काय

सुकुना बहुमुखी क्याम्पस, मोरङ

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले विभागीय प्रमुख श्रद्धेय गुरु प्रेमप्रसाद भट्टराईका कुशल निर्देशनमा तयार गरेको हुँ । शोषशीर्षक छनोटदेखि शोधपत्र तयार पार्दासम्म अलिकति पनि कष्ट भएको आभाससम्म नदिई सधैं उपयुक्त सल्लाह र सहयोग प्रदान गर्नुभएकोमा शोधनिर्देशक श्री प्रेमप्रसाद भट्टराईप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

शोधको विषय छलफल र शोधखोजबाट मात्र निष्कर्षमा पुगिने विषय भएकाले सम्बन्धित विषयका विज्ञ, विशेषज्ञ तथा सम्बद्ध सबैको सहयोग अनिवार्य हुन्छ । समयमै उत्कृष्ट शोधपत्र तयार पार्न हरदम सल्लाह, सुझाव र सहयोग प्रदान गर्नुहुने सुकुना बहुमुखी क्याम्पसका गुरुवर गेहेन्द्र खनालप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । यसका साथै नेपाली भाषा शिक्षा विभागका श्रद्धेय गुरुहरूप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

मलाई आफ्नो काखमा राखी अक्षर चिनाएर शैक्षिक क्षेत्रमा प्रवेश गराउनु हुने स्वर्गीय हजुरबुवा श्रीनारायण ढुङ्गानाप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जलि अर्पण गर्दछु । यसैगरी कडा चुनौतीको सामना गर्दै मलाई पढ्ने वातावरण तयार गरिदिनु हुने पूजनीय पिता मनोरथ ढुङ्गानाप्रति म ऋणी छु । यसका साथै यस शोधकार्यका लागि आफ्ना ठाउँबाट मलाई सहयोग पुर्याउने मेरी धर्मपत्नी मेनुका मिश्रलाई स्नेह प्रकट गर्दछु । यसका अतिरिक्त मलाई उच्च शिक्षा आर्जन गर्न उत्प्रेरित गर्नुहुने आदरणीय दाइ श्रीप्रसाद न्यौपानेप्रति आभार प्रकट गर्दै सहकर्मी मित्रहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा आवश्यक परेका विविध स्रोत र सन्दर्भ सामग्री उपलब्ध गराई सहयोग गर्ने सुकुना बहुमुखी क्याम्पस पुस्तकालय परिवारलाई हार्दिक धन्यवाद दिन्छु । प्रस्तुत शोधपत्रलाई शुद्धसँग कम्प्युटर गरी सहयोग गर्नुहुने मित्र श्री नारायण निरौला र श्री नेत्रप्रसाद गुरुङ्गलाई धन्यवाद अर्पण गर्दछु । साथै मेरा सम्पूर्ण मित्रहरूलाई हृदयदेखि नै स्मरण गर्दछु ।

शोधार्थी

लक्ष्मीप्रसाद ढुङ्गाना

विषयसूची

शोधनिर्देशकको सिफारिस-पत्र

स्वीकृति-पत्र

कृतज्ञताज्ञापन

विषयसूची

तालिकासूची

अध्याय-एक

पृष्ठ

परिचय

१-४

१.१

शोधशीर्षक

१

१.२

शोधप्रयोजन

१

१.३

समस्याकथन

१

१.४

शोधका उद्देश्यहरू

२

१.५

शोध अध्ययनको महत्त्व र औचित्य

२

१.६

शोध अध्ययनको सीमा

३

१.७

शोध अध्ययन विधि

४

१.८

शोध अध्ययनको रूपरेखा

४

अध्याय-दुई

पूर्वकार्यको समीक्षा

५-८

अध्याय-तीन

नमुना अभ्यासको सैद्धान्तिक परिचय

९-१७

३.१	परिचय	९
३.२	भाषा शिक्षणमा नमुना अभ्यासको महत्त्व	१३
३.३	विधा र नमुना अभ्यासको सम्बन्ध	१४
३.४	नमुना अभ्यासमा समावेश गरिने प्रश्नका किसिम	१५
३.४.१	मूल्याङ्कनात्मक र अभ्यासात्मक प्रश्न	१५
३.४.२	विषयवस्तुमा आधारित प्रश्न	१५
३.४.३	भाषिक सीपमा आधारित प्रश्न	१६
३.४.४	प्रश्नको स्वरूप	१६
अध्याय-चार		
व्याख्या तथा विश्लेषण		१८-३६
४.१	परिचय	१८
४.२	'हाम्रो नेपाली किताब' कक्षा ६ मा रहेका नमुना अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	२३
४.२.१	शब्दार्थको व्याख्या तथा विश्लेषण	२४
४.२.२	विधासम्बन्धी अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	२५
४.२.३	भाषिक सीपसम्बन्धी अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	२७
४.२.४	व्याकरणसम्बन्धी अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	२९
४.३	'रसिलो नेपाली' कक्षा ६ मा प्रयुक्त नमुना अभ्यासहरूको व्याख्या तथा विश्लेषण	३०
४.३.१	शब्दार्थको व्याख्या तथा विश्लेषण	३१
४.३.२	विधासम्बन्धी अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	३२
४.३.३	भाषिक सीपसँग सम्बन्धित अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	३४
४.३.४	व्याकरणसम्बन्धी अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	३५

अध्याय-पाँच

कक्षा ६ को 'हाम्रो नेपाली किताब' र 'रसिलो नेपाली'मा समाविष्ट नमुना

अभ्यासहरूको तुलनात्मक अध्ययन	३७-५०
५.१ शब्दार्थको तुलनात्मक अध्ययन	३७
५.२ विधासम्बन्धी अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन	३९
५.३ भाषिक सीपसँग सम्बन्धित अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन	४४
५.४ व्याकरणसँग सम्बन्धित अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन	४५

अध्याय-छ

निष्कर्ष र सुझावहरू	५१-५८
६.१ निष्कर्ष	५१
६.१.१ हाम्रो नेपाली किताब	५१
६.१.२ रसिलो नेपाली	५२
६.१.३ निष्कर्ष	५३
६.२ सुझावहरू	५५
६.३ शैक्षणिक प्रयोजन	५७
६.४ भावी अनुसन्धानका लागि सम्भावित शीर्षकहरू	५७

सन्दर्भसामग्री

तालिकासूची

तालिका	तालिका विवरण	पृष्ठ
४.२.१	शब्दार्थको व्याख्या तथा विश्लेषण	२३
४.२.२	विधासम्बन्धी अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	२४
४.२.३	भाषिक सीपसम्बन्धी अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	२६
४.२.४	व्याकरणसम्बन्धी अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	२८
४.३.१	शब्दार्थको व्याख्या तथा विश्लेषण	३०
४.३.२	विधासम्बन्धी अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	३१
४.३.३	भाषिक सीपसँग सम्बन्धित अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	३३
४.३.४	व्याकरणसम्बन्धी अभ्यासको व्याख्या तथा विश्लेषण	३४
५.१	शब्दार्थको तुलनात्मक अध्ययन	३६
५.२	विधासम्बन्धी अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन विधासँगसम्बन्धित अभ्यासहरूको तुलनात्मक विवरण अभ्यासको तहगत विवरण	३८
५.३	भाषिक सीपसँग सम्बन्धित अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन	४४
५.४	व्याकरणसँग सम्बन्धित अभ्यासको तुलनात्मक अध्ययन	४५